15 grudnia 1988 r.

STANOWISKO POLSKIEGO TOWARZYSTWA INFORMATYCZNEGO
W SPRAWIE OCHRONY PRAWNEJ PROGRAMÓW KOMPUTEROWYCH
15 grudnia 1988 r.

1. W środowisku Polskiego Towarzystwa Informatycznego podnoszona jest od dłuższego czasu teza o konieczności ustanowienia jednoznacznej ochrony prawnej programów komputerowych. Przemawiają za tym - zgodnie z opinią środowiska - następujące argumenty:

- ustanowienie takiej ochrony jest jednym z koniecznych warunków dla rozwoju krajowego przemysłu oprogramowania, bez istnienia którego nie może być mowy o postępie zastosowań informatyki w Polsce;

- obserwowane w skali masowej zjawisko piractwa w dziedzinie oprogramowania powoduje wiele szkód w gospodarce narodowej poprzez fakt częstego używania oprogramowania niekompletnego i niewłaściwie udokumentowanego lub uszkodzonego w wyniku łamania zabezpieczeń;

- kopiowanie na szeroką skalę oprogramowania zagranicznego bez zgody i woli producentów stanowi łamanie zasad przyjętych w obrocie w ich krajach i jest poważną barierą dla rozwoju prawidłowych stosunków handlowych z tymi producentami;

- sytuacja, w której można za darmo otrzymać kopie programów, stwarza społeczne przekonanie, że oprogramowanie nic nie kosztuje lub kosztuje niewiele. To przekonanie jest błędne i może mieć poważne skutki dla podejmowanych decyzji gospodarczych.

2. Konieczność ustanowienia ochrony prawnej oprogramowania jest ściśle związana z prowadzonymi analizami oraz

wypowiedziami przedstawicieli nauki prawa, z których wynika, że obowiązujący w Polsce prawny system ochrony własności intelektualnej (prawo autorskie, prawo wynalazcze) jest w niedostatecznym stopniu przystosowany do tego, aby mógł być podstawą jednoznaczej kwalifikacji programów komputerowych, jako przedmiotu ochrony. Fakt ten dostrzeżono w krajach wytwarzających oprogramowanie komputerowe na skalę przemysłową, dokonując stosownej nowelizacji obowiązującego prawa autorskiego. Sugestie w tym zakresie wynikają ponadto z prac Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, której członkiem jest Polska.

3. Nie przesądzając ostatecznych rozwiązań legislacyjnych Polskie Towarzystwo Informatyczne podjęło prace nad zdefiniowaniem podstawowych elementów podmiotowego prawa bezwzględnego (prawo własności programu), mającego za przedmiot programy komputerowe. Podstawowe elementy definicji proponowanej przez Towarzystwo są załączone do tekstu niniejszego stanowiska.

4. Polskie Towarzystwo Informatyczne prezentuje pogląd, że ochrona prawna programów komputerowych, będąc warunkiem koniecznym, nie jest jedynym wystarczającym warunkiem rozwoju przemysłu oprogramowania. Warunkami tego rozwoju są ponadto właściwa polityka kredytowa i podatkowa, umożliwiająca odpowiednie inwestycje oraz właściwe dla przedmiotu produkcji zasady rozliczania jej kosztów.

Wprowadzane w kraju nowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej oraz nowe zasady polityki finansowej powinny uwzględniać specyfikę produkcji oprogramowania, jej technologię oraz charakter powstających produktów. Możliwość uwzględnienia tej specyfiki jest ściśle związana z uregulowaniami dotyczącymi stosunków własnościowych, tj. prawa własności programów.

5. Wysokość opłat licencyjnych na rzecz producentów z II obszaru płatniczego, wymaganych od chwili wprowadzenia ochrony prawnej oprogramowania, przytaczana jako argument przeciwko jej ustanowieniu, jest - zdaniem Towarzystwa - w znacznym stopniu wyolbrzymiona. Jest ona oceniana przy założeniu konieczności wykorzystania wszystkich produktów programowych (oraz rozmaitych ich wersji), które pojawiły się na rynku krajowym w wyniku pirackiego kopiowania. Potrzeby zastosowań informatyki wymagają znacznie mniejszej liczby tych produktów, sprowadzanych jedynie w określonych wersjach. Przy takim założeniu wysokość tych opłat należy szacować na znacznie niższym poziomie. Konieczność wnoszenia opłat stanowić może natomiast istotny czynnik dla prowadzenia ekonomicznie uzasadnionej selekcji oprogramowania importowanego i doprowadzić do praktyki dokonywania transakcji z mniejszą liczbą producentów, co może mieć korzystny wpływ w zakresie typizacji oprogramowania produkowanego w kraju.

Załącznik

PROPOZYCJA DEFINICJI
PODSTAWOWYCH ELEMENTÓW PRAWA WŁASNOŚCI PROGRAMU

1. Przedmiotem prawa własności programu jest każdy program komputerowy ustalony w postaci:
   a) kodu programu w wersji do bezpośredniego wykonania przez komputer,
   b) tekstu programu w języku symbolicznym lub innej postaci umożliwiającej automatyczne wygenerowanie kodu programu w wersji do bezpośredniego wykonania przez komputer.

1.1. Przedmiotem prawa własności programu jest również każdy szczegółowy opis programu, tj. taki opis, który umożliwia proste odtworzenie którejkolwiek z postaci, wymienionych w p.1.

2. Podmiotem prawa własności programu jest osoba, która poniosła nakłady na opracowanie programu. W szczególności, jeżeli program opracowany został w wykonaniu umowy o pracę lub umowy o dzieło, prawo własności programu służy pracodawcy lub zamawiającemu.

2.1. Jeżeli kilka osób poniosło nakłady związane z opracowaniem programu, dla określenia prawa każdej z osób stosuje się odpowiednio przepisy prawa cywilnego dotyczące współwłasności.

2.2. Domniemywa się, że prawo własności programu służy osobie, której nazwa uwidoczniona jest w szczegółowym opisie programu lub która uwidoczniona zostaje w zewnętrznych przejawach działania programu (np. na ekranie, wydruku lub rysunku).

2.3. Bezpośrednim twórcom programu służy prawo ochrony dóbr osobistych, zgodnie z zasadami prawa cywilnego. Nie obejmuje ono jednak prawa do decydowania o sposobie wykorzystania programu przez właściciela prawa do tego programu.

3. Prawo własności programu obejmuje prawo do:
   a) wyłącznego rozporządzania programem,
   b) pobierania przychodów z tytułu eksploatacji programu.

3.1. Prawo własności programu może być w całości lub części zbyte innej osobie.

4. Poszczególne uprawnienia w zakresie prawa własności programu mogą być udzielone przez właściciela prawa do programu innej osobie w drodze umowy licencyjnej.

5. Korzystanie z cudzego programu może odbywać się wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właścicielem prawa do tego programu lub osobą uprawnioną wg zasad określonych w p.4.

6. Naruszeniami prawa własności programu są ponadto:
   a) kopiowanie programu,
   b) odtwarzanie tekstu programu w języku symbolicznym lub opisu programu na podstawie kodu programu w wersji do bezpośredniego wykonania,
   c) wykorzystywanie istotnych rozwiązań zawartych w programie w opracowaniu innego programu,

   bez pisemnej zgody właściciela prawa do tego programu lub osoby uprawnionej wg zasad określonych w p.4.

7. Opublikowanie przez właściciela prawa do programu szczegółowego opisu tego programu w książce lub czasopiśmie uważane jest za wyrażenie zgody na swobodne wykorzystywanie programu oraz zawartych w nim rozwiązań.

8. Usuwanie nazw osoby lub osób, którym przysługuje prawo własności programu oraz stwarzanie w jakikolwiek sposób przekonania, że prawo to przysługuje innej osobie lub osobom są ścigane karnie.

9. Właściciel prawa do programu lub osoba upoważniona wg zasad określonych w p.4 może żądać od każdego, kto narusza zasady określone w p. 5 i 6, zaniechania tych naruszeń oraz wydania korzyści materialnych.

Opr. Jacek Irlik